

НАЧИН СРЦА

Ален Бешић, *Голо срце*, Народна библиотека „Стефан првовенчани”,
Краљево 2012

*Понекад мислим да у њојме и јесће све:
док сунце излази, више од једног имена имајши.*

Ален Бешић

С ону сїрану насуцносїи

Поезија Алена Бешића у контексту времена садашњег? Када се, усред јалових дневних политичарења тек назре по која црна кутија што региструје откочене мисли? Није ли она – та поезија – нешто друго, изопштено, ексклузивно, самозагледано? Јер, шта је морска обала, најчешће станиште лирског субјекта, друго него *deadline* оне површине по којој се није лако запутити? Тако да је попис, то често збрајање радњи, призора, асоцијација, заправо тек увод у артикулацију бескраја (још увек) загонетних небеских тела која се огледају у плаветнилу, читање са *вјековјечиио*г камења, куповина заборављених записа и неразводњених хронотопа. Отуда је – у духу метафизичких спознаја и – посебно у другом делу књиге – оспорене или проблематизоване телесности, смрт заправо дужа, истрајнија од живота, док је „куповина” по којег минута што је још субјекту на располагању оличена у трагању „за златним пресјеком ријечи које неће / попут запаљене стријеле запарати тамно небо, логиком надигравши / геометрију пада, него кораком корњаче домилити из заборава, / тихо се склупчати у нечијем уморном срцу” (*златни пресјек*), у покушају суптилне *синеџдохизације* вредносно варијабилног и књижевноисторијски (из)рабљеног органа. Срце – виђено као уморно, голо, аритмично, ризоматично – јемац је сложености и непредвидљивости, чак плахости надгробног живота и у исти мах карта за његово превазилажење.

Када се густо, разговорљиво ткање звано *Голо срце* распростре пред читаочевим очима, када се предели накнадних сећања, носталгичних минућа, флешбекова, ојачани снагом касних спознаја, из *їмине деїињсїїва* или *шуме луїјалациїва*, како песник каже, премреже попут хиперактивног крвотока, њему остаје само да сопственим дамарима мери пређени пут и, уколико има довољно храбрости за то, предвиђа његов остатак. Ален Бешић храбар је песник јер стаје наспрам тешких, *закривљених* времена, која, опет, његов чулни и углачани израз – јер је голотиња заправо највиши склад облика – игнорише јер га нису достојна, јер су само нужна непогода, силом прилика одужена. И баш као што је *Начин дима* (2004) хрестоматија лирских путописа, присуства и одсуства, синтеза могућног и стварног, колекција сфуматичних предела по-сматраних кроз више или ниже степене диоптрије, каткад тек тело

„бесмислено уграђено у пејзаж”, тако је и *Голо срце* перманентна потрага за идеалним пропорцијама у односу тела и простора, тела и времена, инцидентна предисторија покрета и мера снаге срца над корпулентношћу.

Насијанак њесме – друго лице сѣварноѡ

Састојци су: *муљ ѡодсвијесѣи, ѡаѡрљѡци ѡрочиѡаноѡ, калуѡи ѡуђѡх несаниѡа, кривуље сѣрасѣи*. Све то добро измиксирати (испасирати?), зачинити недоумицом и несигурношћу, служити охлађено. Сервира се са најмање два смисла. Јер, коначно, предуслов двозначности јесте дијалог, ако не и прибежиште у друго лице: „то патетично и бескорисно самоубиство у језику” (*у име*), када „пазиш коме се причаш и ко те свједочи” (*ѡодне*), када, услед тога, настаје процеп, фамозно друго, та душа којој каткад прилазиш с наличја. Јер, такав је животопис песме Алена Бешића, анатомија самопосматрања, мера пролазности ствари, па и самог поетског језика у којем се „ствари не / ломе, већ / природном / смрћу / скончавају” (*ars poetica*). Да, има и сведеног, кристализованог, попут наведене песме, но, с друге стране, има и расточених елаборација, силазака у нутрине и освајања непознатих врхова опсега од језеве кућице до безименог *дара од срца*. И вазда, питања нанизаних у песму, укорак са транссимболистичким претапањима слика, чула, перцепција. Зато, и само зато је све – и тај једва регистровани дамар, опипавање пулса неке другоме, тај крик – људски, за промену – над морем, та доминација соли – огољено и као такво вредно песме. Стиховна моћ, премда осокољена, разиграна, распојасана, пуста, осорна – растаче се пред голим призором, тј. његовом сировошћу: данас је и овде њен *D-Day*. Не дирати ништа, само пописати, пустити мисао да се *залейи* за чулну спознају. Отуда, каткад и само каткад, понеки семантички, или можда чак импресионистички вишак, неко загушење сопственим докучењем које се жели униформисати у универзалну поруку, али и дефицит, у облику нарације, суве нарације из устајалости сећања, које је, дакле, налик мору.

Иѡра истиѡне

Ко сме бити истинит у постзебалдовско књижевно доба? Политику књижевности В. Г. Зебалда Владимир Гвозден види као настојање да се пронађе „језик који је у стању да искаже хетерогено у догађајима, који је кадар да преведе истинит догађај у стилско уланчавање, а да притом не кривотвори ни животно ни литерарно искуство”. У појачаној тишини аутобиографизма и рукавице бачене у лице фикционалности, у документаризму постмодернистичке свеобухватности цитата, како се формира и најпосле, шта нуди нама, љубитељима поетског исказа, нова

књига Алена Бешића? Њена почетна позиција веома често је перцепција продуженог дејства: нешто попут сложеног процеса којег чине приказ, спознаја, дилема и колебљивост, увлачење у дубље сегменте и поистовећивање (препознавање) у говору другог: Песма *чијајући ничеа* управо то доказује: од првобитне, фрагментарне слике морског пејзажа бежи се у „сјенку досућене собе”. Пажња се фокусира на субјекат који чита и тумачи цитат из *Заратустре* али се поетско ткање даље усложњава – поред мотива мислиоца опседнутог спознајом, чита се и крвави пир уметности над јунаком кроз асоцијативни процес којег као заједнички именитељ Ничеа и Рилкеа (али и шире, свеколике симболизације и постмодернистичке истрошености) нуди „топла ружа крвавих латица”, која обезбеђује перманентност одашиљања порука са адресатом и адресантом у једном телу: „У вјечитом плесу настајања и нестајања, можда је живот тек / несношљива предрасуда, покварена плоча што врти се у празно, / понављајући исту, ганутљиву фразу”. Колико је само историјско-културолошког контекста уврштено у неколико стихова! Архаизам деветнаестог века, чији је зенит обележила ничеанска скепса, појава „лаке забаве” и музике надихане руке – грамофона, али у исти мах, и опомињање пролазности (покварена плоча) и фриволности (ганутљива фраза)! Рекло би се, тек један безазлени, случајни след асоцијација, разбарушена игра. Не, ништа овде није безазлено, што сведочи и завршетак песме: „О нама ријеч је ту, осјећаш, / о теби, прозирном трагу од плувачке, лимфе и устајалог мора.” Ево нас у забрану битка расточеног између досућене собе и устајалог мора, никуда трајно настањеног, вечно у интеро-екстеро амбиваленцији, забринутог над све очигледнијим, у књизи градираним, дуализмом духа и материје, најпосле – у латентном религијском искораку из рефлексije. У том кључу ваља нам читати и *џлад* (а посебно у овој песми курзивом означени цитат из песме *Трај* Момчила Настасијевића), а посебно песму *кајкада*, дијалог са Проповедником, у којем се материјалистичка, позитивистичка спознаја готово блокира: делови тела, посебно чула, имају ограничену спознајну моћ: „Даље од / овога се поуздано не може.” Одмах затим, вредносни суд: „Добро је” како би се печетирао, оверио, учврстио компромис између два дискурса, два вредносноспознајна момента, те на крају два модела превазилажења нарастајућег бесмисла, који се непомирљиво, попут обесних дечака из песме *hommage to max*, „крију иза споменика и међусобно гађају”, баш као да у интеракцији лутајућих душа великих писаца (зашто не, између осталих, управо Кафке и Зебалда) и у узajамној провокацији оперваженој грленим смехом лежи формула огољавања срца које своје ране, али врхунске дарове – што књига *Голо срце* недвосмислено потврђује – даје тазе извађено, топло и крваво.

Драгана БЕЛЕСЛИЈИН